

Nagy örömmel értesültünk a nyugati magyar és román emigráció közös nyilatkozatáról¹, hogy egymásra találtak, s hogy ezzel meg tudták törni az egymás ellen eddig táplált előítéletek kényszerű csöndjét. Hogy mertek kételkedni Ceaucescu rendszerének hamis propagandájában, amelyben valamennyien, mint Románia földarabolásának szálláscsinálói szerepelünk. Igen fontosnak tartjuk, hogy e nyilatkozat leszögezi: a határkérdések nem elsődleges, nem a lényegyet érintő problémák; hogy sem politikai, sem történelmi indokok nem igazolhatnak és dönthetnek el területi vitákat, kizárólag a népek szabadságának, a jogok tiszteletben tartásának egyetemes garanciái, melyeket azonban csak egy föderáció tud jogszerűen fölvetni.

Üdvözöljük az 1983. januárjában kiadott párizsi közös nyilatkozatot, mint ahogy céljaink és tetteink jogos és igazságos voltát remélhetőleg kellő mértékben igazoló elégtétellel fogadtunk, fogadunk és teszünk magunkévá minden, az emberi jogok gyakorlását, békét és szabadságot követelő szolidaritást.

Erdély, 1983. január 14.

Az Ellenpontok c. számizdat lap szerkesztői

¹ Az itt említett közös nyilatkozatot Párizsban tette közzé egy román, illetőleg magyar születésű személyekből álló munkacsoport. A nyilatkozat szövege eddig csak románul és franciául jelent meg, főbb pontjai az alábbi módon foglalhatók össze: Erdélyben szétválaszthatatlanul együtt él a magyarság és a románság, illúzió volna a problémák megoldását határrendezéstől várni. Másfelől minden beolvasztási törekvés elfogadhatatlan és káros (az uralkodó nemzetnek is), s nincs olyan jogcím, amellyel a másik feletti uralmat meg lehetne alapozni. Az egyetlen megoldás: a határok átjárhatóvá tétele, a sorsközösség elismerése és a federatív együttműködés módozatainak keresése.

Szabad fórum

LONDONI LEVÉL A MÁSKÉNT GONDOLKODÁSRÓL

Tisztelt Szerkesztőség!

A napokban egy ismerősöm kollégája látogatott Pestről rövid időre Londonba. Teljesen véletlenül találkoztunk, ő nem látott engem megelőzően, én sem őt. Az idő nagyszerű volt, úgyhogy elhatároztuk, hogy lemegyünk a tengerpartra, ami Londonból nem nagy út, körülbelül száz kilométer, vagy talán még ennél is kevesebb. Az autóban négyen ültünk, a volánnál egy angol lány, mellette ismerősöm, a hátsó ülésen pedig kollégája és én.

A beszélgetés elég érdektelenül kezdődött, részben a nyelvi nehézségek miatt (hol angolul, hol magyarul, hol össze-vissza), részben pedig azért, mert egyikünk sem ismert egy embernél többet jól a társaságból. Hamarosan azonban eléggé feloldódott a hangulat ahhoz, hogy megkérdezzem frissen érkezett útitársamat a magyarországi helyzetről alkotott véleményéről.

Kíváncsiságom azonban kielégítetlen maradt. Kiderült, hogy útitársamnak nincs véleménye a magyarországi helyzetről.

Útitársamnak « vágyai » vannak. Szeretné, hogy nyugodtan dolgozhassék kutatásain, szeretné, hogy meghagyják útlevelét, szeretné, hogy családja életszínvonalát legalább a jelenlegi szinten biztosítottnak lássa, és legfőbb vágya, hogy mire gyermekei serdülő korba érnek, nagyobb lakásba költözhessen, mivel a kölykök különne-műek.

Meggyőződésem, hogy a politika mint beszédtema — érdektelen. Politika csak annyiban érdekes, vagy ha úgy tetszik csak akkor van létjogosultsága, ha:

Befolyásol embereket általánosan elfogadott célok eléréséért. Célok, mint például a foglalkoztatottsághoz, sza-

bad utazáshoz, szóláshoz, íráshoz, gyülekezéshez, ember-
ségesen meghatározott minimális jövedelemhez, vagy el-
fogadható szintű kórházi ellátáshoz való jogok biztosítása,
stb. A lista folytatható, és folytatandó.

Az ilyen és ehhez hasonló politikai célkitűzések alap-
vető és civilizációs szintet meghatározó jellege miatt
a velük való foglalkozást rendkívül fontosnak vélem, és
mindenfajta egyéb tevékenység fölé rendelem.

A fenti értékrendszer szerinti politikai gondolkodás ter-
mészetesen alapfeltétele egy felelősségteljes program kia-
lakításának és végrehajtásának. *Ezért szeretném, ha «másként»
gondolkozóink nem másként, de politikusan gon-
dolkoznának.*

Természetesen nem arról van szó, hogy nem értek
egyet a jelenlegi «ellenzék» által képviselt álmok leg-
nagyobb részével. Szeretném, fontosnak találnám, hogy
ezek az álmok valóra váljanak. Ehhez azonban «ellen-
zékhez méltó magatartásra» van szükség, történelmi és
napi-politikai szinten egyaránt.

Nem elég «másként» gondolkodni. Nem elég «nem
úgy» gondolkodni. Ez iránytalan, tétova, önmagában cél-
lá való gondolkodás. Kérdezem: milyen változásokért fele-
lősek a másként gondolkozók? Magyarul: miért ilyen
szánalmasan eredménytelen a mozgalom? A probléma két
szinten jelentkezik, mint ahogy arra már fentebb utal-
tam.

Nem elég valamit nem akarni. Ha egy társadalom fej-
lődni akar, alternatív célok pontos meghatározására, vagy-
is egy precíz, körültekintő gazdasági és politikai program-
ra van szükség, továbbá annak általános, vagyis nemcsak
az értelmiség és munkásság egy szűk rétegét, hanem tö-
megeket elérő terjesztésére.

A nap hátralévő részében remekül éreztük magunkat,
a tenger nem volt túl hideg, és a nap is elég melegen
sütött ahhoz, hogy kifeküdjünk a kavicsos partra napoz-
ni. A vitorlásokat nézve rádöbbenem, hogy úgy működ-
nek, mint demokráciák: vitorla és tőke egymás ellen
feszülő erőitől tudnak — nem-csak-hátszéllel. — előre
menni.

A.A. Berens (London)

DOKUMENTUM

Bibó István megjegyzései az « Európai napló »-ról

Sorozatunk 3. és 5. számában — 1979 nyarán és késő őszén — kisebb technikai kihagyásokkal, de úgyszólván teljes terjedelemben közöltük Bíró* Péter Romániában élő magyar politikai gondolkodó napló formában készült fejtegetéseit a kelet-európai viszonyokról és azok lehetséges változásairól (I. Európai Napló I és II).

Mint azóta kiderült, ez a munka kéziratos formában Bibó Istvánhoz is eljutott, röviddel halála előtt. Bibó, aki ekkor már kórházban volt, a terjedelmes fejtegetést érdeklődéssel olvasta, és — szokása szerint — megjegyzésekkel látta el. E jegyzeteket címzettjük — a napló szerzője — röviddel ezelőtt eljuttatta hozzánk. Annál is szívesebben közöljük őket, mert az « Európai Napló » egyes kitételei annakidején heves vitát váltottak ki szerkesztőségünkön belül és kívül. Bibó István, mint annyiszor, ezúttal is helyükre teszi a dolgokat.

Bibó technikai kritikája annyiban tárgyitalan, hogy az általa kifogásolt ismétlések (stb.) a nyomtatott közlésben már nem fordulnak elő. De nem lett volna helyénvaló, hogy Bibó István e posztumusz írását bármilyen okból megnyírbáljuk.

Másfelől Bibó egy olyan passzust is bírál az « Európai Napló »-ban, amely a Magyar Füzetekben annak idején nem jelenhetett meg, ugyanis a nekünk megküldött kéziratban nem szerepelt. Ezt a passzust Bíró Péter szívességből csatolta a Bibó-jegyzethez, s így most azt is közöljük.